

Løse Blokke af Cerithiumkalk, fundne i Nord-Tyskland.

Af
J. P. J. RAVN.

Under et Besøg i Eberswalde (c. 45 Km. NO. for Berlin) benyttede jeg Lejligheden til i det derværende Forstakademi at undersøge den overordentlig smukke og righoldige Samling af løse Blokke, som i Tidernes Løb er indsamlet af Geheimrath REMELÉ og næsten udelukkende stammer fra Omegnen af Eberswalde. En større Del af denne Samling var af Geheimrath REMELÉ udstillet i Berlin under den internationale Geolog-Kongres i Aaret 1885, og en Fortegnelse over de udstillede Stykker med en kort Beskrivelse af de enkelte Blokke blev da offentliggjort under Titlen: Katalog der von Prof. Dr. AD. REMELÉ beim internationalen Geologen-Congress zu Berlin im September und October ausgestelltten Geschiebesammlung (Berlin 1885). Det var særlig mit Formaal at undersøge de Blokke, der antoges at hidrøre fra danske Kridtaflejringer.

Foruden typiske Blokke af bornholmsk Grønsandsten og Arnagerkalk samt af Faxekalk, Limsten og Saltholmskalk fandtes der ogsaa enkelte Blokke, der aldeles lignede Cerithiumkalken (= Faxelag autt.) i Stevns Klint¹⁾. Da

¹⁾ Ligesom Professor Ussing (Danmarks Geologi. D. G. U. R. III, Nr. 2, S. 82) foretrækker jeg at vende tilbage til den gamle Forchhammer'ske Betegnelse („Ceritkalksteen“) af dette, umiddelbart under Limstenen liggende Lag, som af Hennig (G. F. F., Bd. 21, S. 80 og 380) opfattes som en lokal Facies eller Udviklingsform af Dansk geolog. Foren. Nr. 6.

Fund af saadanne Blokke — saavidt mig bekendt — ikke hidtil ere omtalte i Litteraturen, har jeg ment, at de paa-gældende Blokke i Eberswalde-Samlingen fortjente en lille Notiits, til hvis Offentliggørelse Hr. Geheimrath REMELÉ velvillig har givet mig sin Tilladelse.

Den største af disse Blokke findes i REMELÉ's Fortegnelse anført under Nr. 271 (Findested: Eberswalde) og henregnes her til Faxekalken. Stenarten stemmer imidlertid fuldkommen overens med Cerithiumkalken, idet den som denne er en temmelig blød, gullig eller noget graalig Kalksten, som indeholder en Mængde Spongienaale; disse ere enten opløste, saa at de kun have efterladt sig Hulrum, eller ogsaa ere de forkalkede. Blokken har været rig paa Forsteninger, af hvilke jeg dog paa Grund af manglende Sammenligningsmateriale kun har kunnet bestemme en Del. Det viste sig, at den havde følgende Arter fælles med Cerithiumkalken i Stevns Klint:

Terebratula fallax LDGRN.

Nucula sp.

Cardium Schlotheimi LDGRN.

Cardium sp. (formodentlig en ny Art, som ellers kun kendes fra Cerithiumkalken i Stevns Klint, og hvis Skulptur omtrent er som hos *C. Moutonianum* D'ORB.).

Isocardia faxensis (M. U. H.), LDGRN.

Baculites anceps LAM.

Desuden indeholdt Blokken en Del andre Arter, der dels ere ubestemmelige, dels ikke hidtil ere fundne i den faststaaende Cerithiumkalk, nemlig:

Limstenen (Bryozokalken), idet det dog tillige danner en Overgang mellem Skrivekridtet og de øvre Dele af det „nyere Kridt“. GRÖNWALL (G. F. F., Bd. 21, S. 370) anser Cerithiumkalken for ligefrem at være et Overgangslag mellem Skrivekridtet og det „nyere Kridt“ med en fuldstændig Blandingsfauna. Denne sidste Anskuelse kommer vel Sandheden nærmest; dog viser Lagets Indhold af Mollusker, at det slutter sig meget nærmere til Skrivekridtet end til Limstenen, saa at man nærmest maa betragte det som det øverste Lag af Skrivekridtet. Dette haaber jeg snart at faa Lejlighed til at godtgøre andensteds.

Terebratula sp.

Pecten (Vola) striato-costatus GOLDF. (denne Art kendes i Danmark kun fra Skrivekridtet).

Spondylus sp.

Dimyodon Nilssoni v. HAG.

Nucula sp.

Limopsis sp.

Chama sp.

Xenophora sp.

Turritella sp.

Bulla sp.

Dentalium sp.

Nautilus sp.

Selv om ogsaa enkelte af disse sidste Arter muligvis ville findes i Stevns Klint, naar der engang bliver foretaget systematiske Indsamlinger i Cerithiumkalken, vil Resten dog være tilstrækkelig til at give Blokkens Fauna et fra den faststaaende Cerithiumkalks noget forskelligt Udseende, saa at man næppe tør antage, at Blokken hidrører fra Aflejringer, der ere eller have været faststaaende i umiddelbar Nærhed af Stevns Klint. Sandsynligst er det vel, at dens Hjemsted vil være at søge et Sted i Østersøen mellem Sjælland og Bornholm; dette vilde ogsaa stemme godt med, hvad man ved om Isens Bevægelsesretninger under Istiden, og i samme Retning taler den Omstændighed, at jeg — ligeledes i Eberswalde Forstakademis Samling — har set en Blok af Cerithiumkalk fra Östra Torp (paa Sydkysten af Skaane mellem Trelleborg og Ystad); denne Blok indeholdt af Forsteneringer kun en *Baculites*, der sandsynligvis er identisk med en i Stevns Klint forekommende Art.

De andre Blokke af Cerithiumkalk indeholdt langt fra saa mange Forsteneringer som den først omtalte. I den ene, der sandsynligvis er funden ved Eberswalde, fandtes *Terebratula sp.* (ligner *T. lens* NILSS., men synes at mangle den Køl, som denne Art har paa den store Skal), *Baculites sp.* (sandsynligvis den samme Art, som fandtes i Blokken fra

Ostra Torp) samt *Scaphites* sp. (identisk med en Art, der forekommer i Stevns Klint og minder om *Sc. constrictus* Sow., men dog synes at være forskellig fra denne). — En anden Blok (fra Bralitz ved Oderberg østfor Eberswalde) indeholdt kun en Stenkærne af *Lima Hoperi* MANT.

Heri Danmark har man hidtil ikke fundet løse Blokke af Cerithiumkalk, skønt man kunde vente, at den baltiske Isstrøm havde spredt dem i et Strøg NV. for Stevns Klint. I Mineralogisk Museums Samling har jeg i hvert Fald ikke kunnet finde saadanne Blokke, og saavidt mig bekendt ere de heller ikke iagttagne af Danmarks geologiske Undersøgelse.